

## gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrto leta 90 kr.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gold. 20 kr., za četrto leta 1 gld. 15 kr.

## V Ljubljani v sredo 11. januarija 1871.

**O b s e g:** Napravljane svilnega semena po novi iznajdbi. — Koliko ptiči koristijo gospodarstvu (Konec). — Dolgoletne opazke o kačah (Dalje). — Še nekoliko dokazov za slovanstvo starodavnih Venetov. (Dalje.) — Slovenci. (Dalje.) — Mnogovrstne novice. — Dopisi — Novičar.

## Gospodarske stvari.

## Napravljanje svilnega semena po novi iznajdbi.

Še zmirom bolezen svilnih črvičev (židnih gosenic) veliko škodo dela svilorejcem. Treba tedaj prepričanja, da so svilni metulji popolnoma zdravi. To se izvé po novi iznajdbi, da se metulj in metuljka, ki se plemenita (parita) v posebne stanice (celice) ločita in na tanko z drobnogledom preiskujeta.

To novo pot izrejevanja zdravega semena je napotila lanski zbor svilorejcev v Gorici, da so to stvar temeljito v predvarek vzeli in o njej, kakor „Gosp. list“ piše, to-le sklenili:

Metulji s paroma se imajo v posebne stanice (celice) spraviti in potem z drobnogledom (mikroskopom) na tanko preiskavati, ali so zdravi, boleznimi prosti. Določilo se je, da le edini ta način more odstraniti svilno bolezen telesec (corpuscula), da le ta način more zopet popraviti in povzdigniti naše domače, rumeno pleme, katero je dobro in vspešno pri izreji in ki daje veliko lepše in težje mešičke od japonskega plemena, za čegar seme se toliko tisoč goldinarjev vsako leto v Japan pošilja.

Da se vsaj z nekoliko gotovostjo določi, ali so metulji sposobni za plodenje, morajo se prvi metulji natančno preiskavati, da se njih zdravje vsaj v poglavitnem razvidi. Mikroskopična preiskava zapredkov more le dokazati prav močno bolne metulje; za določbo popolnoma zdravih metuljev ne zadostuje taka preiskava.

Množenje vkužljivih telesec se vedno narašča, dokler metulj živi; zarad tega je najboljšje, metulje še le po smrti natančno mikroskopično preiskavati.

Metulj in metuljka se morata preiskati; najboljšje je oba skupno preiskavati.

Mikroskopična preiskava vendar ne odstrani drugih pogojev, ki so določni pri izbiranju semena. Paziti je treba tudi na to, kako metuljka jajčica položi, kako se jajčica hranijo itd.; vse to mora le celični način natančno pokazati.

Tudi preiskavanje semena nekoliko dokaže, ali je seme porablivo ali ne. To posebno velja, ako ni mogoče dotičnih metuljev preiskavati, na priliko, ako se nakupi Japonsko ali sploh ptuje seme.

Z mikroskopično preiskavo napravljenemu semenu (jajčica) daje ne le veliko večih dohodkov, ampak tudi tako seme, ki je za pleme posebno dobro in porablivo.

Skušnje spričujejo, da mikroskopična preiskava plemenskih metuljev, večkrat ponavljana, naredi krepak

zarod, ki boleznim ni tako hudo podvržen; ona povikša množino mesičkov, stori boljše in lepše svilo, in ravno tako preiskavanje je nam poročilo, da dospemo do tega, da se zopet po navadnem načinu potrebno seme napravi.

Skrbeti bi se moralo, da se vpelje le edini ta način, to je, mikroskopično preiskavanje semena, in da se vsakter drug način odstrani.

Navadno vpeljana reja jajčic ne zadostuje, čeravno se je pri preiskavi število prvih metuljev zdravo pokazalo.

Ali se ima metulj od metuljke ločiti, to se odloži za prihodnje leto, ker se je do zdaj še malo o tem poskušalo.

Za mikroskopično preiskavanje se lahko porabijo tudi ljudje manjše omike; tudi dekleta se za to opravilo lahko pripravijo in porabijo.

Svilorejske družbe imajo s podporo državnih pomočkov za občno vpeljavo celičnega načina skrbeti, dokler posamesni svilorejci tega ne storijo.

## Koliko ptiči koristijo gospodarstvu.

Spisal Govekar po „Prakt. Landw.“

(Konec.)

Žolne se živé od žužkov, kateri se dobivajo za lubom sadnega in gozdnega drevja in veliko škodo napravljajo zato, ker do njih ne more ne človeško oko ne človeška roka. Žolne je neresnična in nespametna misel razširjena, da žolne poškodujejo drevje, al to je skoz in skoz kriva misel. Žolne s svojim kljunom le drevje preiskujejo, ter iz glasa spoznavajo, kje je pod lubom luknja, v ktere mravlje in smrkova grizlica ali pisar svoja jajca ležejo. Žolne posebno rade iščejo in pobirajo veliko (konjsko) mravljo, njene bube, veliko lesno oso in vse vrste škodljivih črvov iglatega drevja. Najraje pa pobirajo gosenco, zimski pedic imenovano; ona požre tega mrčesa na dan po 20. Dvoje teh koristnih ptic pokonča tedaj na mesec 2400 imenovanih škodljivih mrčesov. Babica zimskega pedica leže 200 do 300 jajčic, in ako je od teh gosenic le polovica batic, izleže se tedaj za prihodnjo pomlad 180.000 gosenic, ktere razdevajo gozd.

Goršniček ali višnjeva senica pobira jajčica smrečjega prejca, katerih gre 20.000 na 1 lot. Skušnje pa so pokazale, da potrebuje ta ptica za vsakdanji živež najmanj pol lota jajčic; na mesec tedaj 15 lotov ali pa 300.000 jajčic; deset parov pa pojé po takem 6 milijonov jajčic z drevja. Mislimo si pa, da sta zima in